

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 20. listopada 1867.

List 33.

V Rimu, 8. novemb. 1867. J. Š. Od dneva 22. — 30. pret. mesca smo tukaj živeli v velikem nepokoju, in bolj boječi tudi v vednem strahu. Zdaj so začeli tu, zdaj tam ljudje po ulicah begati; zdaj so tu zdaj tam ljudje se v hiše pomikali, pa vrata in okna zapirali, kakor da bi se imel ravno kar hud boj po ulicah vneti. Vsega tega pa je bila večidel kriva prevelika boječnost ljudi, pa šaljivost nekterih, ki so druge nalašč strašili. Strašili pa so se ljudje tem ložej, ker je bil general Zappi (Capi) 23. u. m. v očitnem oklicu zapovedal, da naj se ljudstvo hitro v hiše pomakne, pa vrata in okna zapre, kakor hitro bo top ali kanon iz terdnjave petkrat poknil; to pa se v mestnem šumu vsikdar in po- od dobro ne sliši in ne razloči.

Pa 25. p. m. ta strel v Transteveri ali mestu unkraj reke „Tevere“ ni bil zastonj, ker popoldan okoli treh so bili garibaldini nekega ubogega svava, ki je sam šel po neki tesni ulici, napadli in umorili; žandarji pa so hoteli ravno tisti čas neko sumljivo hišo blizo samostana „s. Gallicano“ preiskati. Garibaldini so ravno sedeli za polno mizo, ko žandarje zapazijo, popadejo za puške, začnejo po njih iz oken streljati, in pa nenavadno veliko orzinovih bomb med nje metati. Svavi, ki v omejenem samostanu prebivajo, to slišijo, primejo za puške, in naglo na pomoč hitijo; hudo streljanje se začne, ki je kako pol drugo uro terpelo. Konečno starejo vojaki vrata, in z nataknenimi bajoneti po stopnicah v gornje nadstropje pritisnejo; garibaldini se jim še zdaj ustavljajo, dotlej da so jih vojaki 16 usmrtili in 34 vjeli, ki so bili vsi po ostrih vojskinih postavah sojeni, ker je bil general Zappi ravno kake dve uri popred Rim in Civitavekijo v obsedni stan djal.

Dne 25. pret. mesca je bila huda bitva pa v tergu „Monte rotondo“; 350 papeževih vojakov, ki so bili v tem tergu v posadki, je Garibaldi s 4000 garibaldini napadel. Kakor levi so se branili papeževi; štiri nasoke sovražnika so z nadčloveško hrabrostjo odbili, še le tedaj so se vdali, ko je novih 1000 garibaldinov na pomoč prišlo. Tote vjete papeževe vojake je laška vlada od Garibalda prevzela in jih je v Livorno spravila, od koder jih misli na Torinsko poslati, ker spadajo k antibeški legiji. — Ker so od vseh krajev čedalje več trume garibaldinov v papeževo deželo vrele, je bila papeževa vlada vse vojake v Rimu zbrala, da bi ne bile posamezne po oddaljenih krajih razpostavljene male kardelica od svojih tovaršev odrezane, in da bi se Rim mogel ubraniti napada Garibaldovega, ki se je po zmagi pri „Monte rotondo“ počasi proti mestu pomikal. — Dne 28. in 29. pa 30. p. m. papeževi niso drugzega imeli v svoji oblasti kakor Rim pa Civitavekijo. — Vsi telegrafi in železnice razun do Civitavekije so bili pretergani. Ker nismo dobivali ne časnikov ne pisem, tudi vedeli nismo, kako se

kaj po Francoskem godi in so li odjadrale francoske barke iz Tulona, ali ne.

Dne 29. smo zvedili, da so se po noči iz Civitavekije na visokem morju že francoske ladije vidile. Še tisti dan se je peljalo 28 železničnih vozov v Civitavekijo po francoske vojake: pa ob petih nam prinese „Osservatore Romano“ novico, da je francoski komandant povelje dobil, da ne sme začeti vojakov izladjevati, ako se v Rimu ne bo še hujše godilo. — Vsi dobri so zdaj začeli vpiti, da si mogočni zopet iz sv. Očeta šale delajo itd.; — hudobni pa so rekli: „Sej smo vam pravili, da je med Parizom in Florencijo že vse do čistega dognано; papežu se bode pustilo Leonovo mesto, drugo pa pride pod Italijo.“ V ravno tisti številki nam je „Osservatore“ povedal, da so velike trume garibaldinov že monte Parioli obsedle in da je Garibaldi z družimi velikimi trumami že pri „Ponte salaro“, tedaj kake tri četertinke ure od mesta. — Za njegov sprejem je bilo vse dobro pripravljeno. Na Pinčiju so stali kanoni, kakor tudi na tergu pred Vatikanom; pred vratami so bili in so še zdaj veliki nakopi s kanoni vred; v vatikanskem vertu so stražili naj imenitniši knezi, kakor Borghesi, Barberini, Lanzelotti, Massimi, grofi in drugi zanesljivi mestjani, ki jim je bila vlada za tisti čas orožje vojaško zaupala, in so čakali, da bi branili, ako bi bilo potreba, sv. Očeta; — pa ta večer Garibalda ni bilo. — Drugi dan pa so bili že o pol petih Francozi v Rimu, kakor nam je poprejšnji dan ob 7 že „Giornale di Roma“ bil naznanil.

Dne 30. zvečer so se bili garibaldini vratam pri sv. Ivanu Lateranskem približali; pa ko so videli, da papeževi kanoni nad nje grejo, so se ročno v beg spustili, da ni bilo potreba ne ene puške sprožiti. Podali so se bili nazaj do „Monte rotondo“, kjer se jih je bilo 10,000 z obkopi vterdilo.

Po noči od 2. do 3. t. m. grejo štiri batalijoni papeževih in pa trije batalijoni Francozov s kanoni vred nad nje. — Papeževi so naj popred iz Rima odrinili, zato so pa tudi prvi v logu pri Mentoni, pol ure od Monte rontondo, zadeli kmali na jako veliko kardelo garibaldinov. Hud boj se vname, ki je terpel od ene po polnoči pa do petih zjutraj. Stanovitno in nepremakljivo so papeževi naj večje hvale vredni vojaki stali, akoravno je bil sovražnik trikrat močnejši, dokler niso proti štirim zjutraj prišli Francozi na pomoč, ki so bili nekoliko pozneje Rim zapustili, in zmago določili. — 200 garibaldinov je bilo vjetih. — Združeni so se potem Francozi in papeževi proti Monte rotondo pomikali, kjer so se bili garibaldini zopet zbrali. — V strašni bitvi so bili garibaldini premagani, in so po sporočniku prosili za prosti odhod z orožjem. — „Vam se ta prošnja ne spodobi, kajti vi niste vojaki, ampak briganti

ali tolovaji,“ jim reče general Kancler, papežev vojni minister, ki je združeno francosko-papežev vojsko vodil, akoravno je bil francoski general tudi pričujoč. „Ne, mi smo vojaki!“ so rekli. „Sej vas še vaša vlada ne spozna za vojake,“ jim reče Kancler. „Kako je to mogoče?“ pravijo garibaldini, „sej nas je vlada ven poslala, ona nam je orožje dala, in nas plačuje itd.“ Tako je g. Kancler sam včeraj pravil pri g. Kolbu, virtenberskem kozulu in badenskem poročniku, ki je bil častnikom obed napravil. —

Šestnajst sto garibaldinov je bilo vjetih (mislili so tudi, da je med njimi Ricciotti Garibaldi, pa zdaj je o tem vse tibo). — Garibaldi je odesel, in hotel zopet nazaj na Kaprero se podati, pa je bil v Specij vjet od laške vojne na povelje laške vlade, ki menda hoče drugi nastop komedije začeti, če jo bode le Francija gledati hotela.

Dne 6. t. so zmagoviti francoski in papeževi vojaki proti trem popoldan svoj slovesni vhod v mesto imeli. Od Kvirinala pa do „Porte pije“ je bila ulica polna naj imenitnejših gospode in tudi bolj prostega ljudstva, akoravno je od Kvirinala do omenjenih vrat dobro četrtingo ure daleč, in se še te ulice dotika prostoren terg „piazza Termini.“ Z navdušenimi, skoraj neprenehljivimi „viva-klici“ je ljudstvo sprejemalo hrabre junake, ki so kardelo za kardelom dohajali, jih z belimi rutami, s klobuki in ploskanjem pozdravljalo, in so z oken po njih cvetlice trosili in lovorove vence med nje metali. Pervi so bili prišli svavi, naj slavnije kardelo papeževe armade, ki so tudi naj več terpeli. Bili so s posebno navdušenostjo sprejeti. Potem so prišli drugi papeževi batalijoni, in za njimi še le francoski. Vselej zmagoviti francoski vojaki so hrabrost papeževih vojakov s tem počastili, da so njim zoper francosko navado prvo mesto pustili, kakor je bil tudi v vojski francoski general prepustil poveljstvo papeževemu. — Naj lepša sloga je med papeževimi in francoskimi vojaki, še celo na Angelovi terdnjavi veje francoska s papežovo zastavo vred, in sicer papeževa na desni, česar v poprejšnjih letih Francozi niso terpeli, kajti videla se je na kastelu le francoska zastava. —

Laški kralj, ki je bil iz svoje palače v Turin dal telegrafirati: „Francozi so v Civitavekiji na suho stopili, torej bodo tudi naši vojaki hipoma papežev mejo prestopili,“ — on, ki je bil kake dva dni popred zbranemu ljudstvu v Florenciji dal oznaniti: „Ako bodo Francozi intervenirali, bomo tudi mi, in v tem primerljeji bi general Garibaldi povelje dobil, se s kraljevo armado združiti,“ — on je bil res svojim vojakom zapovedal nekoliko papeževih mest v vojaško posest vzeti; — pa komaj je videl, da je Napoleonu resnica: papeža in njegov prestol braniti, kakor je bil francoski poveljnik general Faily v svojem oklicu naznanil in pri Monte rotondi djansko pokazal, — že so vojaki kralja „poštenjaka“ kar naenkrat papežev deželno popustili, in domu bežali.

Kakšen nasledek da bode imela za italijansko kraljestvo ta dvojezičnost, nepoštenost in vsestranska nezmožnost laške vlade, ki se je še celo prederznila, na tako javni način francoski hrabri narod in njegovega cesarja žaliti, in si zoper njega sovražnih zaveznikov iskati, to menda le Napoleon vé. — Toliko je gotovo, da tukaj veljavni močje pravijo, da zdaj ni več rimskega, ampak italjsko prašanje, in da bodo papež v kratkem ne le svoje nekdanje, ampak še nekoliko več dežel dobili, da bode tako njihova posvetna moč v enakotežji z močjo kraljestva napolitanskega in gornjo-italskega, ki bi se imele napraviti in vse tri skupaj federalično zvezati.

Prijatlom in sovražnikom konkordata.

Kakor že večina premilost. škofov, ki so se bili zbrali na Dunaji ter so svitlemu cesarju podali znano pisanje, ktereга velik del je Danica že naznanila, so zadnje dni tudi linški škof do svojih vernih se obrnili v pastirskem listu. To pisanje je še zato posebne važnosti za vsacega, ker prav jasno popisuje in razjasnuje sedanje boje zoper pravice katoliške cerkve v Avstriji; zato ga po posnetku podamo svojim bravcem.

Škof odgovarjajo v svojem pastirskem listu na šest vprašanj, katerih prvo je: Kaj je konkordat? Ker je to že v predzadnjem listu Daničinem L. Pintar razkladal dragim Slovencem, toraj naj se obrnemo koj do drugega vprašanja: „Ali je bilo treba v Avstriji konkordata?“ — Treba, prav zelo treba ga je bilo, odgovarjajo linški škof; od druge polovice pretečenega stoletja ni imela katoliška cerkev v Avstriji pravega miru: po brezbožnem modrijanstvu zapeljana, pa po slabih zgledih drugih vlad, si je jela vlada tako in toliko oblast v cerkvenih rečeh prilastovati, kakoršna ji po božji naredbi nikakor ne gré. Kar se tiče njenega delanja za večno zveličanje vernih, ni cerkev navezana na nobeno drugo oblast, to je bila vlada takrat pozabila ter je jela dalje in dalje segati v cerkvene zadeve in pravice, da se je bila kar zderla lepa edinost, v kateri imele obe oblasti, cerkvena in svetna biti, pa podpirati se ena drugo. K sreči so bili naši vladarji v sedanje stoletji osebno prav pobožni in sv. cerkvi dobri, zato cerkvi sovražnih postav ali niso rabili, ali so jih premečili, in razodevali so željo, da se prenaredé...

Pa se rado ugovarja: čemu ta pogodba; sej lahko po kaki postavi cerkvi ravno taka samostojnost podeli, kakor ji jo daje konkordat? Ali ne gledé na to, da sedanja dunajska zbornica še nikoli ni na to mislila, da bi cerkvi prijazne postave na dan spravila, marveč še le na nasprotno; in ne gledé na Nemčijo, kjer so na več krajih konkordate siloma odpravili, pa po postavi za samostojnost cerkveno skerbeti obljubili, kar pa niso storili, — ne gledé na vse to, je silo velik razloček med konkordatom, ki je pogodba, pa med kako postavo; postave se namreč lahko odstranijo ali spremené, ne pa dvestranske pogodbe, in ravno ker je konkordat pogodba, to konkordatoborce v oči bode...

Ali je konkordat res škodoval Avstriji? Konkordat je dal cerkvi, kar gre cerkvi, pa tudi cesarju, kar njemu gré. Konkordat je določil, da se smejo škofje pa verniki prosto obračati do sv. Očeta papeža, in občevati z njim; da je škofom privoljeno vse, kar po cerkvenih postavah za potrebno spoznajo v vladanji svojih vernih za njih zveličanje. Vsled konkordata naj bo ves uk po vseh katoliških šolah v katoliškem duhu, škofje pa naj imajo oblast čuti nad katoliškimi šolami, da se ne bo kaj učilo, kar bi bilo nasproti katoliški veri pa nravi ali čedni obnaši; kersanski nauk naj po šolah učé le od škofov postavljeni in pooblasteni učenci; vsi učenci ljudskih šol naj so pod cerkvenim nadzorništvom. Tudi se je določilo, da ko bi kateri teh učnikov zašel s pota prave katoliške vere pa lepega obnašanja, naj se odpravi s službe; da smejo škofje veri nasprotno pa kužljive bukve kot take razglašati pa njih branje svojim vernim prepovedovati; da vse kar zadeva verske, bogoslužne reči, ali ss. zakramente, naj edino le gre pred cerkvenega sodnika, da ravno zato tedaj gre zakon kot sv. zakrament v cerkveno oblast, in da ima cerkev po cerkvenih postavah, zlasti po določenih tridentinskega cerkvenega zbora v zakonskih zadevah razsojevat, če reč ne zadeva zgolj posvetne zadeve zakonskih. Te in enake pravice tedaj so po konkordatu zagotovljene cer-

kvi; pravice tedaj, ki so ji lastne že po zaumenu cerkve kot vidne družbe, ali po božji vstanovi potrebne, ali pa ktere je imela že pred konkordatom. Cerkvi tedaj se je le to dalo, kar ji gre.

Konkordat je pa tudi cesarju dal, kar je cesarjevega. Pri ljudski šoli ni po konkordatu državina oblast nič zgubila. Cesar imenuje skorej vse nadškofe in škofe po Avstriji, večino korarjev, prav veliko fajmoštrov, profesorje bogoslovskih učilnic. Kar tiče zgolj svetno stran zakona, ostaja v oblasti posvetnega sodnika, in tudi so sv. Oče papež po konkordatu dopustili, da se popolnoma opusti desetina, kjer se leta 1855 ni več dajala itd.

Četerto vprašanje: Zakaj je tedaj tak hrum zavoljo konkordata in zakaj tolik boj zoper njega? Kteri se v polni zavesti vojskujejo zoper to pogodbo, to počno zato, da bi spodkopali keršanstvo. Konkordat res da ni vera, ali on je terdna bran veri; in to bran skušajo sovražniki vere najprej odpraviti, da bi potlej ložej vero spodkopali. Kdor opazuje značaj tistih, ki se v prvih verstah bojujejo zoper konkordat ter njih orožje, katero so po večem nezmerne laži; kdor je zapazil ter spoznal, da so konkordatoborci v ozki zvezi z drugimi prizadetvami zoper vero v Evropi in zlasti z laško prekucijo in če še premišluje besede, ki tem ljudem časih iz ust uidejo, sosebo čé mislijo, da jih nihče natančneje ne opazuje: temu koj postane jasno, da boj zoper konkordat je boj zoper vero. Komaj človek verjame, koliko laži, nesramnega obrekovanja, zvijač pa naj gnjusobnišega zasramovanja so od nekaj mesecev že med ljudi strosili nekteri časniki in vse to zato, da bi očernili in ogerdili cerkev ter pri ljudeh v sovraštvu napravili škofe in duhovne, pa zoper cerkveno gosposko ljudi našuntali. — Boj zoper konkordat je tedaj boj zoper vero. Tako n. pr. je zakon eden izmed 7 svetih zakramentov; to svetost išejo ti sovražniki zakonu vzeti ter razdirljivo rakonjaško poroko vpeljati in zato divjajo zoper konkordat, ker on zakonu zagotavlja svetost pa nerazdirljivost. — Naša sv. cerkev posebno skerbí za mladino, kakor je tudi naš nebeški Odrešenik rad male krog sebe zbiral pa jih blagoslavljal. Zato kat. cerkev ne skerbí samo, da se v ljudski šoli uči keršanski nauk, ampak tudi zato, da se mladina ne pohujša po kacijh spridenih, razuzdanih učeníkih, s tem namreč, da ima prvo nadzorništvo v ljudski šoli; — sovražniki cerkve pa želé šolo izneveriti, jo skušajo cerkvi ter duhovšini iz rok iztergati; šuntajo učitelje zoper cerkev, ter išejo brezbožnih učeníkov spraviti med mladino. In ker konkordat varuje šolo te nesreče, od tod je njih boj zoper konkordat...

Peto vprašanje: Ali bodo res odpravili ti sovražniki konkordat? Sovražniki cerkve so močni postali in nekteri njeni prijatelji so zgubili moči pa veljave; zato sicer ne vém, kaj se bo zgodilo, vender me navdaja upanje, da se ne bo zgodilo po želji konkordatoborcev. Posebno bi utegnili marsikterega, ki sicer ni prijatelj konkordata, ta-le misel opláštiti: kakšnih nasledkov je pričakovati, če bo država to pogodbo ko ne več veljavno odstranjevala, cerkev pa bo po vsi pravici vedno nje spolnovanje tirjala, ko spolnovanje pogodbe, ki ima dotlej moč in veljavo, dokler se ne spremeni in ne razdere po onih dveh samih, ki sta jo l. 1855 naredila? —

Zdaj se pa še vprašajmo: Kaj je naša dolžnost gledé na te zmešnjave? Najprej moramo prav preseréno moliti, da Bog varuje svojo sv. cerkev pa ljubo Avstrijo. Potlej je naša naloga, da se o vsaki priliki seréno skážemo za katoličane in da je resnica naše glasilo. Slednjič pa se moramo spominjati, da smo državljani konstitucionalne ali vstavne Avstrije. Ko so cesar v nekem lastnoročnem pisanji odgovarjali škofom,

so rekli, da bodo vedno branili cerkev, da morajo pa tudi pomisliti, da so jim spolnovati tudi dolžnosti kot vstavnemu vladarju. S tem so svetli cesar gotovo hotli reči, da nimajo več zgolj sami državne oblasti v roki, ampak da imajo zraven njih vsled vstave državno moč tudi državni zbor pa deželni zbori. Predragi, teh besed nikar ne pozabite, one naj vas opominjajo, da je dolžnost katoliških podložnih prav zvesto in vestno se vdeleževati volitev za deželni zbor, zato da bodo prihajali v njega in po njem tedaj tudi v državni zbor verli, pošteni katoliški možaki. —

—p—

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. (Izročeno svarilo in priporočilo.) Da je po naših šolah mnogo ubogih in potrebnih učencev, kdo tega ne vé? Mnogo je tudi blagih dobrotnikov, kteri vrednim pa potrebnim učencem radi pomagajo. Bog jih daj še več, in poverni vsem vse obilno! So pa učenci potrebni sicer, toda lahko malovredni, kteri prosijo časih posebno pri duhovskih gospodih v mestu in po deželi. Zlasti pogosti so taki koledniki, kadar se plačuje res visoka šolska učnina. Pregovor že pravi, komur se beraška palica ogreje v rokah, jo redko dene potem iz rok. Bati se je tega tudi zlasti pri takih učencih, kteri koledvajo celo s ponarejenimi dopisi svojih učiteljev. Ker to ni v prid ne mladini ne učnini, bi ne bilo napak, da se v nezanesljivih primerljajih pred poprašajo učitelji sami. Razun tega je na pr. na ljubljanski gimnaziji zakladnica ali podpornica za ubožne učence, katero je bil vstanovil že gosp. J. Nečasek in enake darove sprejema. G. šolskemu ravnatelju samemu tedaj ali učeniku veroznanstva lahko pošljejo mili dobrotniki šolske mladine darove, ktere so ji namenili, da jih dobijo potrebni pa vredni, ki jim bodo zanje hvaležni tudi vprihodnje.

— V poslednji Danici smo povedali, da je v gosposki zbornici izročenih bilo iz Kranjskega 38 prošenj za konkordat. Kakor slišimo, se jih je te dni zopet poslalo iz 17 srenj v tisti namen.

— Kar se nam pa zdí posebno velike pomembe, je častita kranjska duhovščina, ktera ima zlasti opraviti z dušnim pastirstvom, pretekli teden na gosposko zbornico poslala iz vseh dekanij naše škofije veliko prošnjo za ohranjenje konkordata. Podpisalo jo je 510 duhovnih pastirjev. Kakor drugod, so že tudi našo duhovščino sumničili „liberalci“, češ, da ni za ohranjenje tolikanj imenitne pogodbe med sv. Očetom Pijem IX in svetlim cesarjem Franciškom Jožefom I. Sedaj naj zvedo le-ti „liberalci“, da so se motili tem več, ker je ta prošnja nastala po duhovščini iz lastnega nagiba. To naj izvé tudi kranjsko-slovenski poslanec (si ita dicere fas est?), ki je z dunajskimi „liberalci“ zatrobil v isti rog. Slišimo, da je tudi več slovenskih ljudskih učiteljev podpisalo omenjeno prošnjo, če tudi ni bila njim namenjena. Kolikor vemo, in smé se verh tega tudi po njih organu „Tovaršu“ soditi, imamo pri učiteljstvu v tej reči vse sploh zelo eno misel. — Čujte, kaj pa „Laibacherica“ pravi? „Nove postave so zmožne v šoli in v cerkvi tisto zemljo rodovitno in blagovito storiti, ki jo je konkordat razdjál... welche (Gesetze) in Schule und Kirche den durch das Konkordat verheerten Boden in fruchtbares und segenreiches Land umzuschaffen geeignet sind“.... Nikar se ne čudimo, ako „Laibacherica“ hoče, da naj bi župani poročevali, sej ona se je že sama v sakristijo preselila in na leco stopila, — le ona vé in prav uči: „kaj v cerkvi razdjanje, kaj pa blagor stori“, škofje in duhovni tega nič ne vedó!... Če ni to modrost nad Konfucija in Janeza Rong-e-ta, pa naj kdo drugi pové? ... Nadjamo se, da bode

„Laibacherica“ skorej tudi „Concilium“ sklicala in sicer izmed taci, kateri so adresno zoper konkordat, za župansko poročevanje in za ločenje šole od cerkve na Dunaj poslali, ter bode svet imela, kako bi se dalo „po konkordatu razdajati cerkvi“ še pomagati. —

O zadevah Matice slovenske.

Razglas.

Odsek za izdavanje slovenskih knjig po Matici je imel 9. pa 16. dne t. m. posvetovanje, po katerem je soglasno sklenil, naslednje spise in knjige priporočiti slovenske Matici odboru, da si jih pridobi in jih sčasoma spravi na dan v prid in blagor slovenskemu narodu.

Pesmi V. Vodnika in J. Vesela-Koseskega.

Koledar in letopis za leto 1868. Primerna tvarina za „letopis“ bi bilo tudi življenje slavnih pisateljev in podpornikov slovenskih, na pr. M. Ravnikarja-Požencana, P. Hicingerja, prof. M. Debeljaka itd.

Slovenski Stajar, ki se spisuje po izgledu „Vojvodstva Kranjskega pa Koroškega“ po J. Erbenju. Omenilo se je v razpravah odsekovih, da bi pri „Slovenskem Primorju“ (pri popisu Terzaškega in Goriškega) dobro služila Matici „Zgodovina terzaške škofije“, katero je v spisu zapustil verli pisatelj J. Kovačič.

Olikani Slovenec, knjiga (po izgledu Knigg „Umgang mit den Menschen“ itd.) v poduk Slovincem sploh, kako naj se človek spodobno vede v mnogih razmerah svojega življenja. Potrebna je zlasti slovenskim starišem tudi knjiga, kateri je darilo bil namenil rajni prof. J. Poklukar (glej „Novice“ in „Danica“ 1866), in tudi k tej, ako treba, naj pomore Matica.

Umetni Zidar, ki ga je bil nasvetoval že P. Ladislav, in ga je Slovincem res treba tem več, ker so zadevni poduk po novi osnovi odpravili iz šole realke.

Naukoslovje ali propedeutika, katero je priporočal gosp. M. Cigale.

Atlant ali zbirka zemljevidov vsega sveta — tudi po nasvetu Cigaletovega in sicer tako, da bi se gledé na Maticino premoženje vsako leto izdajali po 2 ali 3 zemljevidi, dokler se vës „Atlant“ ne doverši.

Razun slovensko-latinske slovnice (Žepič-Ladislav), katero presojuje še sedaj prof. Macun in nam je menda skoraj pošlje, želi odsek dobiti dobro slovensko-hervaško-serbsko in pa slovensko-laško slovaico, ktera bi silo koristna bila Slovincem v njihovih pogostnih opravilih z bližnjimi sosedi Hervati in Talijani.

Slovenski starinar, ki kaže, kako stari pa slavni so bili nekdanj Slovenci, in ki naj bi ga spisal g. Dav. Terstenjak, to je, naj bi sestavil svoje izverstne spise o tej reči ter dal jih skupaj na svetlo, in Matica naj mu pomaga v dosege tega namena. — Morebiti bi bilo dobro, da se odločijo nekateri rodoljubi, na pr. po dekanijah slovenskih, in da spišejo slovenska rodbinska pa domača ali hišna imena ter jih pošljejo Matici v porabo pri popisovanju slovenskega naroda.

Starožitnosti slovanske, ki jih je spisal slavni Šafarik, in Matica naj skerbi, da jih Slovincem posloveni kak rodoljub.

Naučni slovar (nemški „Conversationslexicon“ imenovan), ki naj bi se jel dajati na svetlo po zgledu českega „Naučnega slovnika“, da se pričnó za-nj delati priprave. V ta namen ne bi bilo napak, da se pospeši tisk slovensko-nemškega Wolfovega slovarja.

Te reči razglasuje s tem odsek za izdavanje slovenskih knjig po Matici ljubljanski zato, da blagovolijo do novega leta 1868 oglasiti se iskreni pisatelji, ki bi spisati hoteli katero omenjenih knjig, da potem odsek poroča Maticinemu odboru, za knjige

pa, za ktere bi se dotlej nihče ne oglasil, da Matica sama si poišče pisateljev.

V Ljubljani 17. novembra 1867.

J. Bleiweis, E. Costa, A. Lésar, J. Marn, J. Vavrů.

Od sv. Petra v Komendi. Komenčan. — 28. dan vinotoka t. l. smo dobili k podružnici sv. Klementa v Suhadolah nov veliki zvon, čez 20 centov težek, vlit od znanega zvonarja g. Samasa v Ljubljani.

Z navdušenim veseljem, med vbranim zvonjenjem pri vsih cerkvah in med germečim pokanjem daleč donečih možnarjev je sprejela soseska lepi zvon, katerega je že pol leta željno pričakovala. Takošno veselje pa smo obhajali v komenski fari že letos v drugič, ker tudi podružnica sv. Boštjana v Mostah je dobila mesca julija nov veliki, tudi blizo 20 centov težek zvon. Kako z gorečim veseljem so ljudje v obéh vaséh denar za nova znonova zlagali, tega ti, ljuba „Danica“, povedati ne morem.

Vidi se pa tudi pri drugih rečéh, kakšnega duha da so pri nas ljudje. V Suhadolah so kupili pred tremi leti za 300 gld. novo lepo bandero, vlni so zidali nov prostoren kor, napravili si tudi nov svečnjak (luster) za več kot 60 gold. Pa vkljub vsemu temu so nabrali en sam dan čez 800 gld. za zvon v tej majhni vasi, ki šteje s kajžami vred komaj 50 hiš. Ravno tako darežljivo so se Mošani obnašali. Zraven tega, da so si nov zvon omislili, pre naredili so tudi cerkev, ki je bila pred temna in s starinskimi stebri našarjena, ter je zdaj svitla, prostorna in čedna hiša Božja, da malo takih. Kupili so nov, zares lep svečnjak, ki jih stane čez 90 gold.; stranski altar in prižnico so dali prav lično prenoviti in popraviti in še mnogo družih popravkov so doveršili.

Da se dandanašnji, ko se katoliška cerkev od mnogih strani prezira, za Božjo čast toliko stori, je gotovo veselo znamenje, da je pri nas vera živa. To pričajo tudi mnoge dela in pre naredbe, ki so se pod vodstvom verlega, le za Božjo čast vnetega in bistroumnega gospod fajmoštra Jožefa Volka serčno doveršile v štirih letih ne le pri vsih trih podružnicah, ampak tudi pri farni cerkvi. Orglje v farni cerkvi, pred slabe in razglašene, je pred dvema letoma znani mojster gosp. Malohovski vsestransko popravil in pre naredil, da zdaj pojó čisto vbrano in veselo germeče. O veliki noči letos smo postavili vpervič veličasten, nov Božji grob, ki stane še čez 300 gold. Pokopališe je dobilo pred dvema letoma novo obzidje. Strehe na zvonikih pri farni cerkvi, na Križu in v Mostah so vnovič lično prebarvane, in na zvoniku pri farni cerkvi je obrobje okusno in lično pozlačeno. Obhajala se je tudi že štiri leta šmarnična pobožnost vpricho obilnega ljudstva z dostojno slovesnostjo. —

Ker sv. pismo pravi: „Po njih sadu jih bote spoznali,“ smemo skleniti: da naši farmani so pravega keršanskega duha, za Božjo čast vneti, svojim duhovnim pastirjem iz serca vdani in da se popolnoma zavédo: da vse to, kar Bogu na čast storé, bo enkrat stoterno poplačal On dobrotljivi, vekomaj naj boljši in čez vse bogati Oče v nebeskih višavah. Z Bogom!

V Devinski farni cerkvi (s Giovanni di Tuba) pri izviru reke Timave (Timavus) sta imela ljudski misijon oo. Stare in oo. Bankić, iz reda jezuitovskega, od 3. do 12. t. m. Bankić je imel govore v laškem, Stare v slovenskem jeziku.

Iz Krov-Vinga, 13. vinotoka 1867. Naš visokočastitljivi gospod rojak in misijonar v severni Ameriki gosp. Fr. Pirc naznanjuje, da zdaj delajo lepo cerkev v Krov-Vingu, da jim pa manjka še pač marsikaj

dolarjev, da bi stroške zmogli. O Bog obudi dobrotnih serc za to potrebno delo! „Tudi želim viditi nektare, že lani napovedane cerkvene oprave,“ pravijo dalje gospod misijonar, „ker terpm žem pomanjkanje taci reči, in prihodnjo spomlad nam bo treba več cerkev zidati po naših misijonih za Indijane in za beluhe, cerkvene naprave pa so v Ameriki naj bolj redke reči. — Z zdravjem se zdaj ne morem od več hvaliti; zakaj leto in dan je že, kar sem zmiraj slab in bolehen, zraven tega pa čedalje bolj z misijonskimi deli obložen. Pri Ottentail-Lake-u sem pričel tri nove nemške misijone, in več se jih ima še pričeti. Z indijanskimi misijoni pa imam zdaj veliko zopernosti, ker oprézni episkopel-ministri (anglikanski protestantje) povsod svoje zvijačne nose vtikujejo, in marsiktere lačne neverce s svojimi bogatimi živeznimi darili potegnejo v svoje mreže ter jih menijo imeti za svoje vernike, dokler koli jim njih lačne trebuhe premorejo napolnovati. Pri tem so pa tudi marsikteri slabi katoličani v nevarnosti poslušati lažnjive preroke; torej moram zmiram z vsim trudom in v potu, kolikor mi je mogoče, varovati zgrabljivih volkov svoje ovčice, ki so v nevarnosti. Molite torej meni in mojim ubogim Indijanom za moč in modrost, ter za Božji blagoslov od Očeta luči, od katerega prihajajo vsi dobri darovi. — Preteklo poletje smo imeli tukaj po vsi severni Ameriki strašne nalive, potem pa tolike povodnji, da so bile vse reke 4 do 5krat veči, vsi mostovi potergani, več hiš odplovljenih; veliko živine in več ljudi je v valovih potonilo. Nato je nastopila žegeča vročina s prav močnimi vetrovi, in poslednjič prav slaba žetev. Marsikteri so prerokovali konec sveta. Sed non statim finis. — Naznanite mi tudi skorej, kako in kaj se godi v naši ljubi domovini? Če Kranjsko še ima premoč v veri in pobožnosti pred drugimi deželami? Če peklenska hidra — stva svojih glav ne steguje že preveč prederzno? Bog obvari! — (Upamo, da prečast. gospod misijonar ne bojo zamerili zato, da smo to razglasili, ker Kranjci želé vediti, kako se našim predragim gg. rojakom v Ameriki godi. Vr.)

Wabashau, Min. 18. vinotoka 1867. Le redko zamorem toliko časa najti, da bolj dolgo pismo pišem, ker vedno je grozovito veliko opraviti po misijonih. Upal sem, da bo to jesen moj misijon razdeljen, pa se je zopet vse upanje razderlo, ker duhoven, ki so ga bili škof semkej namenili, je bil nekam drugam poslan, kjer je bilo duhovna še bolj treba. Škof mislijo, da bi bilo naj bolje, ko bi se hotel kaki bogoslovec iz tretjega ali četrtega leta iz ljubljanskega semenišča semkaj podati; tu bi bil koj ali prav kmalo posvečen in potem v misijon semkaj poslan; kakih 170 družin bi imel pod svojim vodstvom. Škof so mislili, da bodo prav veliko duhovnov iz Evrope sem pripeljali; pa jih niso več dobili, kakor samo enega in nekaj malo bogoslovcev, ki večji del še na Irskem v šolo hodijo. Duhovni bi jim bili pač ljubi tukaj, ko bi se kateri oglasil, ker število katoličanov se vedno narašča. Po nekterih kantonih, kjer so katoličani malo bolj raztreseni po deželi, še nobenega duhovna nimajo; drugod pa tudi le po enega, kjer bi včasih trije imeli dosti opraviti, kakor v mojih misijonih. Ljudje so grozno potrebni dušne paše, posebno otroci, za ktere en sam duhoven v toliko misijonih le malo, ali celo nič storiti ne more. In v Vabašavi pripravljamo zdaj za šolo; drugi mesec jo hočem pričeti, kakor dobim dosti učencev, da učiteljico plačajo, ker učitelja koj od začetka imeti ne moremo, možaki so tu predragi. Ko bo gospod France Bernik angleško znal, bo pa že manj sitnosti v tej zadevi. Šola je v Ameriki posebno imenitna reč, otroke tako izrediti, da vsaj katoličani ostanejo, ker sicer, posebno ako so starši zanikarni, se tu otroci čisto po prostem amerikanskem kopitu na-

gnejo. Akoravno je bila vedno moja serčna želja, dobro šolo ustanoviti, moram vendar reči, da skoraj nikjer ni to tako težko, kakor ravno tukaj v Vabašavi; ljudje v mestu so večji delj protestantje ali pa prav zanikarni po imenu — katoličani, ki jim za kat. izrejo otrok ni dosti mar; kar je dobrih, pa vse daleč po deželi stanujejo in posebno po zimi ne morejo otrok v šolo v mesto pošiljati. Še druga sitnost je, da med to mešanico Ircev, Nemcev in Francozov je le težko vsem vstreči; eden hoče imeti tako, drugi drugač.

Mesca avgusta smo imeli v št. Pavlu duhovne vaje, h katerim smo bili prišli vsi duhovni te škofije, razun oo. benediktinov, ki jih imajo za-se v samostanu. Pri tej priložnosti smo se pervikrat vsi zopet snidli, kar nas je z gosp. Pircem v Ameriko šlo in kar nas je bilo v št. Pavlu posvečenih. Pač veselo je bilo to za nas, in grozno težko molčati pri prijatih, ki se tako redko vidimo. Duhovne vaje ki so pet dni terpele, je vodil izverstni jezuit P. Smarius iz Čikage v angleškem jeziku. To je mož velike učenosti, poln gorečnosti za duše, tako pozná človeško serce, da je ni naj manjši naj skrivnejši žilice, da bi je ne našel. Še nikoli nisem takih premišljevanj slišal, nikoli si celo kaj tacega domišljeval nisem, kar nam je globoka modrost tega mnogo znanega misijonarja odkrila. Ure dneva smo imeli takole razdeljene. Hora 4½ tempus surgendi; 5. meditatio prima; 6. Missa et reflexio de peracta meditatione; 7. jentaculum; 8½ recitatio horarum parv.; 9½ meditatio secunda; 10½ reflexio de peracta meditatione; 10¾ examen particulare conscientiae; 12 prandium; 12½ adoratio SS. Sacramenti; 2. recitatio vesper. et compl.; 3. consideratio; 4. recreatio; 5. recitatio matut. et laud.; 6½ meditatio tertia; 7. reflexio de med. peracta; 7¼ coena; 8½ praeparatio meditationis crastinae et preces vespertinae; 9. decubitus. Premišljevanja so terpele po celo uro. Namen ali cilj in konec človeka sploh je bilo prvo premišljevanje; drugo, cilj in konec duhovna; tretje, le eno je potrebno; četrto, greh sam zadržek zveličanja; peto, „peccata sacerdotis“; šesto, mali ali odpustljivi grehi; sedmo, od pekla; osmo, srečna ali nesrečna smert; deveto, od zgubljenega sina; deseto, o rojstvu našega G. Jezusa Kr.; enajsto Jezus v svojem skrivnem življenji v Nazaretu; dvanaajsto, modus instruendi populum; trinaajsto, ljubezen Jezusova do grešnikov; štirinaajsto, terpljenje našega G. J. Kr.; petnaajsto, vstajenje Gospodovo, — tako moramo zdaj tudi mi vstati iz greha in nepopolnamosti. — Ker je časa primanjkovalo, je obravnaval le posebno take reči, ki so bolj duhovnom potrebne v poduk in podbudo. Izpeljal je vse to izverstno, in kjer koli se je dalo, je posebno amerikanskim okoliščinam primerjal. — Po duhovnih vajah so pri obedu čast. gospod Pirc škofa latinsko nagovorili in mu lep dar poklonili, ki smo ga za svojega vikšega pastirja pripravili pri dohodu iz Rima v št. Pavel. Mil. škot so kaj prijazno v precej dolgem govoru svoje čutila razodeli z besedami, ki jih le mili oče pri svojih ljubih otrocih rabiti zamore. Potem so gener. vik. vis. č. g. Ravou vstali in nas prav čversto nagovorili; med drugim so nam zayidali, da smo še tako mladi in imamo tedaj še toliko priložnosti v vinogradu Gospodovem delati; „jaz pa,“ so rekli, „sem dnove delavnosti dokončal; bojim se, da le malo imam še spravljenega za nebesa in vendar kmalo bo treba odgovor dajati.“ Potem je še marsikdo govoril in svoje čutljeja razodel o tej veseli priložnosti. Drugi dan so se začeli počasi zopet proti domu napravljati, enega za drugim je zmanjkalo; vendar jih je nekaj še celi teden ostalo, ker g. Smarius je vsak večer v škofijski cerkvi po dve uri posebno za drugoverce pridigoval in jim tako živo dokazoval, da le naša vera je prava, da bi mogel res človek misliti, le enega

ne bo v cerkvi, da bi se ne prepričal in ne spreobrn timer. Po vsih časnikih tu, katoliških in protestantskih, je potem stalo, da tacega govornika še ni bilo v št. Pavlu, kakor je P. Smarius; koliko se jih je ali bo pa spreobrn timer, mi ni znano. Jaz sem samo tri take pridige slišal in čudil sem se, kako da more protestant kaj tacega poslušati in vender ne svojih zmót zapustiti. Prav rad bi bil celi teden ostal gori, da bi bil vse slišal, ali v sredi tedna sem pismo dobil iz Vabašav, da je nekdo bolan in hajdi! na prvi barki sem jo potegnil doli. Čez kakih pet dni potem me je č. g. Tomazin obiskal in je par dni pri meni ostal, potem se pa kmalo zopet v svoje divje kraje k Indijanom podal. — 27. tega mesca bo pri nas sv. birma; tri misijonske staje v mojem kantonu škof mislijo obiskati: Vabašav, Leksiti in Vest-Albani. V Vabašah mislimo pri tej priložnosti cerkev kaj lepo okinčati, veliko novih in krasnih reči smo si napravili za altar, cerkev znotraj vso skoraj prenovili; pevci in pekinje se pripravljajo, da je kaj. Kar jim g. Bernik orgla, imajo veliko večji serčnost, ker bolj čvrsto orglje zapodi, kakor poprejšnja orglavka, akoravno je tudi dobro igrala. Polnoči se bliža, treba bo končati; ali pa oči podpreti, ker začenjajo s silo skupaj lezti. Z Bogom! Jak. Trobec.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

Véliki shod katoličanov

v Inomostu od 9. do 12. kimovca.

Iz prvega vélikega snida (9. vel. serp.) ne smem prezreti govora, s katerim se je predsednik advokat Lingens sam zboru skazal. Prosi pa družbo, da naj se nikar ne prestraši, ako on ko pravnik, ko pravdosrednik, pa še celo ko Prus pred-nje stopi. „Oh, kaj bodo njegovi tovarši na Dunaju k temu rekli? „Moliti? — v cerkev hoditi? — pa še celo za konkordat“ se potegovati? O joj, prejoj! — Prišel sem s Pruskega s prijatli na Tirolsko anektirat, — pa vender ne tirolske dežele, ampak serca za katoliške misli in namene (ideje), za véliko splošno vojsko. Tudi pravniki, bramborstvo, še celo nežni ženski spol naj stopi v to katoliško edinost. Sej se sliši krič na krič zoper keršanstvo. Dasiravno smo katoličani po številu v toliki večini, pa vender imamo povsod manjšino!! Ozrimo se na časništvo; katoliški tisk s 60.000 naročniki zginja proti milijonom nasprotnikov. Kako majhen kupec nasproti toliki hrumi! — Kaj pa je storiti? Ali hočemo orožje pometati? Tega pa nikakor ne! „V Križu je naša zmaga.“ „In hoc signo vincas — v tem znamenji boš premagal,“ — to je njegov napis. Tako tudi bo. Naš vodja je Pij IX, škofje so naši generali: njih se čvrsto deržimo! — Osemnajststoletnica v Rimu je dokaz, kako močna je naša vojska. Kako so prihiteli s celega sveta v Rim ti vodniki, ti vojšaki — in pa pri toliki stiski, pri toliki zakletvi sovražnikov. — Ravno ta katoliška moč se je skazovala, ko jih je kolera v Albani morila na tisoče; vradniki, celo zdravniki so že bežali s svojega mesta: pa nobeden duhoven ne, in na čelu te vojske je bil kardinal Altieri sam. Delili so jim dušno in telesno pomoč. In kako so se obnašali zvavi — papeževi vojaki, blagi mladenči iz naj boljših katoliških deržin iz Holandije, Belgije itd.? Opravljali so pri bolnikih naj priprostejši strežbo, in ko je kolera tudi pogrebce pobirala, so ti vojaki merliče pokopavali.

Tako se vojskuje v zemlji sv. Očeta, taka je tam serčnost, taka edinost. Kaj pa mi, — kaj je nam storiti, ko sovražniki navaljujejo? ... Zbuditi, predramiti, zediniti se, čuti nam je. Dobra vest vojaka serčnega stori. Pruski (katoliški) vojšaki so se pred vojsko spo-

vedovali; zato pa niso slabši vojaki postali; in s koliko serčnostjo so šli na boj! Častniki so k temu zgled dajali. *)

Serčni in učeni govornik je potem s postranskimi mahljeji na dunajske okolišine pripovedoval nekatere zglede pruske olike in liberalnosti, kakoršne, se vé, dunajsko časništvo malo čisla — „verkommen und verfallen dem neuen Judenthum.“ Na Pruskem „intelligentni“ možje poslušajo učenja (vorlesungen) tudi očetov jezuitov „in so na to ponosni“ itd., — in zato so vender Prusi na vojski zmagali; na Avstrijskem pa je „inteligencija“ pogosto tako malo samosvojna, da časnikarjem verjame, ko jim žlobodrajo, da jih je konkordat pri Sadovi otepel!! Zraven tega pa so še prav hvaležni ropotačem za take smešne marnje. „Kdor se dá teptati, in se zraven tega še za to zahvaljuje, on je vreden kazni Božje.“ — V katoliški cerkvi je moč, ker v nji je edinost, ona je narode zedinila, jih brate storila; mnogi sovražniki hočejo pa podreti, kar je mati zidala.

Govornik zavrača zopet na premajhno serčnost katoličanov v nasprotju s tem, kako se pa po Angliji in Ameriki veselo in lepo razširja kat. vera in kat.vnema. Društvo za katoliške knjižice (brošurna družba) je v dvéh letih spečalo le 60.000 knjižic, v Ameriki pa je tej podobna družba v enem samem letu oddala 800.000 iztisov. **)

O naj bi katoličani spoznali, kolik zaklad imajo oni v katoliški cerkvi! Oserčimo se, — opustimo strah pred ljudmi, — postavimo si v novo na višave „Križ“ in na njem napis: „In hoc signo vincas!“

Vojska je za Cerkev blaga,
V Križu čaka slavna zmaga; —
Krič pa zoper njó: sramóta;
Konec večna je strahóta!

Cerkev in liberalstvo. Kdor se je morebiti veselil in nadjal, da bo katoličanstvo omagalo, ko je Garibaldi svoje róje proti Rimu gnal, tisti naj se le na persi terka; zakaj katoličanstvo ni nikoli močnejše, nikoli živnejše kakor takrat ko se cerkev preganja. Takrat se vse zbudi, kar ima še kaj živcev in zmožnosti življenja. Poslednje dni velike nevarnosti se ni molilo za cerkev le samo po katoliških deržavah, ampak še tudi po krajih, kateri so se sicer cenili za brambo protestanstva. Na Angleškem so bili škofje napovedali molitve za sv. Očeta in po londonskih Božjih hišah se je o tej priliki izpostavljalo sv. Rešnje telo. Celó v mestu, ki se imenuje proteštanski Rim, v Genevi, se je na zapoved škofa Mermillod-a po vsih cerkvah, kakor po vsem kantonu, sv. Rešnje telo izpostavljalo. Na trume so se verniki zbirali v cerkvah prosit Boga za zmago papežu. Po vsih farnih cerkvah so govorili duhovni o pravicah papeža-kralja, katerih se nikakor odreči ne

*) Ravno ob tem popotvanji na Tirolsko nam je v Bocnu vojaški duhoven gosp. Nik. Zic enake spodbudljive reči iz laške vojske pravil. Spovedoval je vojake pred vojsko pri vsaki priliki in v vsakem kotu, pa tudi gredé v boj, in prvi je bil vodja sam. Prijela sta se s spovedencem pod pazho in sta gredé opravljala spoved, tako eden za drugim. S severne vojske smo v tem oziru nekatere milovanja vredne reči slišali: in kakošen je bil nasledek na Laškem; kakošen pa pri Sadovi? — Pač se nam zdí, da dobra vést je nekdaj oserčevala Makabejce in oserčuje tudi zdaj vojšake. Ni čudo, ako je „figovec“ v boju, kteremu vest očita smertno pregreho, ker vídi pravičnega Sodnika tako blizo pred očmi.

**) Smo mar Slovenci v tej reči kaj bolj goreči? Še nekoliko pól „šmarnc“ ne moremo brez ožuljenja pisateljev in založnikov na svitlo spraviti, akoravno je vsak lahko prepričan, da za dušno in časno oliko vsega ljudstva počéz in sploh nobena knjiga toliko ne premore kakor šmarniške opravila, in pa da bo ta pobožnost sčasoma dremala in zaspala, ako ne bo pogosto novih šmarniških bukev.

more. V cerkvi Marije Device v Genevi pa je obravnaval škof Mermillod ravno to vprašanje pred poslušavstvom, med katerim je bilo tudi mnoštvo protestantov. Zavračal je na tesno zvezo med rimsko vlado in keršanstvom, in dokazal je, da pad keršanstva je tudi pogreznjenje Evrope. In primérjaje sedanje boje s križarskimi vojskami je pristavil, da kakor je takrat bil boj med oliko sv. evangelija in med divjaštvom muslimanskim, tako je sadaj boj med keršanstvom in prostim zidarstvom (frajmavrarstvom). Globoko ginjeno je bilo poslušavstvo po ti pridigi in eden protestanških knezov, bivši za malo časa v Genevi in pričujoč pri ti pridigi, je prosil nektare duhovne, da naj se ta govor tiskat dá. (Hlas Bern.) Res, noben previdni ne bo dvomil, da sedanjí tako imenovani „liberalizem“ (a non liber, kakor lucus a non lucendo) in pa prostomavtarstvo sta na eni in isti verbi zrastle, na kateri se je bil Iškarijot obesil. Kdor tega ne more umeti, naj se ozre le samo na naj bolj novi sad garibaldovstva. O poslednjem dervenji proti Rimu so ti nesrečni ljudje cerkve skrunili, duhovstvo terpinčili, prebivavce ropali. Nikotera sam, njih vodja, jih je popustil in svoj beg z bojnega polja s tem opravičuje, da divjaštva teh derhal ni bil kos krotiti. „Domovina“ pa piše, da v Beluni je ravno te dni vstalo rogovilstvo zoper kraljevo gosposko in duhovstvo ter so petdesetletnega fajmoštra na samem altarji ubili in mnoge druge duhovne ranili... Enako imajo „Tir. Stim.“ naznani, da so v Benedkah 4 hudobneži fajmoštra od sv. Pantaleona po noči na poti napadli in ubili, ko je od bolnika domu šel. Ali ni še ravno pred nekimi mesci Garibaldi po teh krajih ljudi hujskal zoper Rim, škofo, duhovstvo? Pravijo pa zdaj, da bodo Garibalda zapravdali, ki je zapert v Varinjani; kacega družega reveža, ki sence tega ni storil, kar ta hudodelnik, bi že davno bili obesili. In kdo se tudi na Avstrijskem joka, da je Garibaldi premagan?... „Liberalizem.“ —

Francosko. Škof orleanski milgsp. Dupanloup je izročil od svojega v časnikih razglašenega pisma do Ratazzi-a pet stopcev dolg prepis od „France“ (francoski časnik), kjer je med drugim rečeno: „Imenujmo reč s pravim imenom: pregledovanje dogovora (kimovčevega) pomeni to, da se je Francija odrekla, in sv. Oče je izdan“... Proti koncu potem ko je Ratazzi-a zaznamnjaj nekolikrat za neubrisanega slepivca in je ponavljal, kako ga bode sram zanaprej, da je Francoz, ako se francoska vlada dá preslepiti, dokončuje z žuganjem: „Sicer pa je treba vedeti, da katoliška vest je v tem nepreprosljiva, pa da tisti dan ko bode papež s sedeža veržen, bo vesoljni široki keršanski svet zoper laško rovarstvo zavpil večno maševanje. Ni davno kar je cesar govoril o černih pikah in memogredočih pobitvah; tukaj bi bilo vsako črnilo pretemno, in pobitva bi ne bila le neznatna pika. Nesreča papeževa bi s pretemnim mertvaškim plajšem zagernila našo zvezdo. S takim žuganjem se nikoli ni govorilo proti Napoleonu, in v časniku „France-i“ se razglasuje ta razpisnica. (Zagreb. kat. list.)

Napoleonova politika na Laškem. Nič ne kaže, da bi Francozi Rim ravno hitro zapustili, temveč se še le nekako vterjujejo in po več krajih usedajo. Napoleon dobro vé, zakaj; pa tudi nam ni težko misliti. Rekel je Napoleon Lamarmoru, da Francija zamore savojski kraljevi hiši iz Rima prav dobro streči zoper kako republikansko gibanje. To zna vse biti, toda Napoleon gotovo pri tem tudi sebe ni pozabil. Vsi previdni ljudje vedó, pravijo „Tir. Stim.“, da vojska med Francijo in Prusijo je neogibljava, in kaj posebnega je, ako še le spomladi zavrè. V taki nastopni vojski pa se Napoleonu nobene reči ni bolj bati, kakor zveze med Italijo in Prusijo. In kdo ne vé, kako so ravnokar

laški in pruski ogleduhi po Tirolskem stikali, da bi si kje o lepi priliki roke podali, kakor je rekel neki časnik? Kaj je tedaj bolj želeti, kakor da so Francozje vgozdeni kakor klin med južno in severno Italijo? Tako imajo Italijo razdeljeno in s papežev vojnó vred so ondi nepremagljivi. Ako pa potem res zdíjja vojska med Francijo in Prusijo in se Italija le gane Prusiji v pomoč, se na Napolitanskem precej lahko gibanje vname, komur si bodi v prid, razun Viktor-Emanuelu. In v taci okolišinah se lahko zgodi, da tudi Rim svoje oropane provincije nazaj dobí. Rimska vojna se je zdaj nezmerno oserčila; vsa Francija gori za sv. Očeta in naj serčniši možje in mladenči tiše kakor v križansko vojsko med papežev vojsake. In posnemali jih bodo med drugimi čedalje bolj tudi boljši Italijani sami. Sej italijansko ljudstvo je gotovo že davno sito cerkvenega ropa, in ako se izločijo plačevani časniki in framasonske derhali višjih redov, je drugo brez dvoma po večem vse za sv. Očeta. Tako hitro kakor je bil Garibaldi zdaj iz ostale rimske deželice pahnjen, zamore tudi italijanska moč iz vsih papeževih okrajin pognana biti, ako pride Italija s Francijo naskriž. Se vé, da v tih okolišinah bi utegnili valovje tudi dalje segati in ako še druge velike moči zajme, lahko je kinali vsa Evropa v ognji, česar nas Bog obvari!

Kratke naznanila. Kaj prečudnega je, kako iz naj boljših in poštenjših francoskih deržin vse sili na Rimsko sv. Očetu v pomoč. Naj bogatejši dedič francoskega plemstva vojvod Cheureuse se je podal za prostaka k papeževim vojdom. Šestdesetletni bogati vojvod iz Luynes-a pa je tudi zapustil Francijo in se hoče na strani svojega vnuka vojvoda Chevreuse-a za papeža vojskovati. In imenovano je družih cela versta, ki enako delajo! Zdi se, da papeževa reč je rešena, torej satan drugod strahovito z repom otripa, ker blezo vidi, da mu za kožo gre. Celó verni protestantje na Francoskem so ginjeni tolike katoliške serčnosti. Slavni deržavnik Guizot je rekel poslednje dni: „Srečnega se štejem, da se katoličani ne dajo tako lahko zatreti, temuč da se serčno branijo; in kar tiče končni izid, me čisto nič ne skerbi.“ — Marsikteri, ki sprevidijo, kaj so storili ko so zoper konkordat podpisovali, se kesajo. Med drugimi je župan v Güssbüchel-u svoj nespremišljeni podpis preklical in miluje, da je s tem svoji srenji pohujšanje dal. — Dr. Schrank je v dunajskem srenjskem zboru nezmerno kričal zoper vseučilišna katoliška profesorja Arnts-a in Pachmanna in zoper „slovensko pauersko modrost“, ker so Slovenci poslali prošnje za ohranjenje konkordata. Iz tacega početja Dunaj lahko vidi, kako svobodo bo vžival, ako mu jo bodo taki možje merili. — Zastran vseučilišne adrese pravi eden dunajskih listov, da je pisana čisto v zlogu nove „Freie“ in „Figarota.“ — Turški poslanec Blaque Bej v Vašingtonu je dal svojega novorojenca po katoliško kerstiti; on sam in več sorodovincev je bilo pričujočih pri kerševanju. — Garibaldi se neki misli v Ameriko preseliti. Naj gre raji v Sibirijo ter naj ljudi vodi zoper medvede, kakor pa zoper mirne papežev prebivavce, ako že ne more pri pokoji biti. —

Iz Ljubljane. Iz Litomeric je Mihič v svojem in še kacega Kočevarja imenu na Pemske dr. Klunu na Dunaj telegrafiral zaupnico, in s tem je dr. Kluna in „Laibacherico“ nezmerno razveselil. Zdaj je razveseljeni in v „težavnem stanu“ poterjeni Klun v odgovoru do Mihiča ponovil svoj sklep, da bo „prav posebno za to delal, da se za vselej zatré in odpravi moč, ki jo je duhovstvo dobilo do šol in deržavlanskih razmér, odkar je konkordat na dnevu.“ Klun je namreč v deržavnem zboru govoreč naj prej velikansko zaupnico dal Martinu

Lutru za velike njegove zasluge o nemšini in nemškem šolstvu, potem pa je jel nezaupnico snovati za katoliško duhovstvo v oziru na šolo. Rekel je, da šola ne stori tega, kar bi mogla, in da je tega krivo nadzorništvo katol. duhovstva, kteremu se mora nadzorništvo vzeti, šola od cerkve se ločiti, učiteljstvo se tako povzdigniti, da bosta fajmošter in učitelj na enaki stopinji veljave in spoštovanja, da ne bo učitelj „Knecht des Dieners der Kirche“ itd. itd. Da te modrovanja ne stojé na terdnejših nogah, kakor svoje dni Nebukadnezarjev steber, že to kaže, da je dr. Klun pod Belkredi-em ministrom preklical, kar je poprej bil pisal za ločitev šole od cerkve, in sedaj pod Beustom preklical, kar je pisal zoper ločitev. Sicer pa naj zavernemo čč. brave na čversti spis o tej reči v „Tovaršu 15. nov. 1867.“ — Pa kaj še več? V „Laib.“ 18. t. m. dr. Klun pred volivci svoje djanje v državnem zboru opravičuje. Da je zoper konkordat govoril, se na svojo „vest“ sklicuje. Škoda, da dr. Klun že o volitvah nič ni povedal, da mu konkordat tako hudo na vesti leži, — takrat namreč, ko je tiste obiskoval, ki zdaj Mihiču na Pemskem obeta, s koliko gorečnostjo bo njih vpliv do šole zatiral. Naj bi bil dr. Klun v sercu in v besedi taki prijatelj katoliške cerkve in domorodne reči, kakoršnega se je o volitvah kazal, pa bi ga nič vest ne pekla zoper konkordat, in Mihiču in „Laibacherici“ bi ga zdaj ne bilo treba umivati.

— Čč. oo. jezuiti, ki so ljudski misijon obhajali skoz 10 dni v Devinu, ga bodo zopet pričeli na Kojsem (Kviskem). — Mil. goriški vikši škof so šli pretečeni petek v državni zbor na Dunaj. — Obleko, odmenjeno ubožnim otrokom za božičnico, že izdelujejo g. Maršalek in miloserčne gospé in gospodičine. Mil. knez in škof so v ta namen darovali 50 gold. — Prof. Mat. Debeljak, ki je undan v Terstu umerl, je zapustil slov. Matici, Mohorjevi družbi in dalmatinski Matici po 14.000 gl., jugoslov. akademii pa 30.000 gl. — General Kancler naznanovaje o vojski pri Mentani pravi, da Garibaldi in njegova sina se v boju niso nikoli prikazali v prvih verstah. Tu imate „Roma o morte.“ —

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. G. Fr. Svetlin pride v Goričico za beneficiata; g. J. Keršič z Doba v Semič I; g. J. Škofic, novoposv., k sv. Križu pri T.; g. Tom. Bašeljnu je dovoljeno v pokoj se podati. — Umerli so gg.: Val. Engelman, kurat v Ribnem, 28. vin.; Mih. Dobovšek, v pokoju, 28. u. m.; Gust. Molj, duh. pom. v Hrenovicah, 12. t. m. R. I. P.!

V terzaški škofii. V pokoj so se podali preč. gg.: Marka Calcina, kanonik in fajm. v Grizinjani; Fr. Zadnikar; Ign. Kavčič, vikar na terzaškem pokopališu; J. Kacin, duh. pom. v Ricmanih; Fr. Pasič, duh. pom. v Pičanu; Jan. Okoren, duhov. v Borštu (za šest mescev). Prestavljeni so čč. gg.: Ant. Karabaič, od cerkve M. Pomočnice v Terstu k kapeli na posestvu baron Pask. Revoltella; Ant. Tempesta, od cerkve M. D. Veči (jezuitske) na pokopališe k sv. Ani za vikarja; Jak. Bonifacio, v pokoju, k M. D. Pom. v Terstu; And. Pahor, v pokoju, za kapl. v Trebič; Edv. Savnik, vik. in duh. pom. v Kopru, je postal kurat v ondotni jetnišnici; Jak. Cavalli, korvikar v Zavervji, na unega mesto; Lin Mistruzzi z Mil k jezuiški cerkvi v Terst; Jak. Leben na kapel. v Boršt; Jan. Frantar, s Sušnjevica v Kulm. Čč. gg. novoposvečeni so postavljeni: Hiac. Gottardis v Sovinjak; Edv. Grozman v Šmarije; Fr.

Kosec na Veršec; Fr. Kraljič v Rukovac; Anton Petelin v Kringo; Al. Vaskon v Mile; Jan. Pečar v Zavervje; g. Jan. Mazgon je pristopil v križanski red. Umerl je 7. vinot. g. Bernard Hočevnar, duh. v Trebiču. — V bogoslovje so sprejeti gg.: Peter Tomazin, iz Tersta (za 4. l.); za 1. l. pa: Jak. Apollonio, iz Kopra; Jan. Bersenda, iz Buzeta; Al. Brezovič, iz Kastve; Dom. Bullo, iz Kopra, Drag. Jerše, iz Tersta; Jož. Križman, iz Tersta; Edv. Legat, iz Višnje gore; J. Pitacco, iz Pirana; Fr. Porenta, iz Loke; Šim. Sfecič, iz Momijana; Jan. Venchiarutti, iz Tersta; Dom. Vidali, iz Pirana; J. Viezzolli, iz Pirana; Vinc. Zamlič, iz Kastve. Zunaj semeniša: Fr. Bukovec, iz Soteske; Andrej Hrovat, iz Begunj; Matija Lavrič, iz Zapog; Jož. Novak, iz Št. Vida pri Ljubljani. — (Škof. list.)

Dobrotni darovi.

Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in coelis est.

Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela in časté vašega Očeta, kteri je v nebesih. Mat. 5, 15.

Pod tem glasilom so se zložili v 2 dneh za sv. Očeta in zlasti za njegove serčne vojšake naslednji darovi v Ljubljani, zlasti o spominu na to, kar se je poslednje dni godilo in se še godi po Rimskem in Avstrijskem:

Prečastiti gg.: Kos Ant. 20 gold., Pogačar Janez 5 gl., Novak Jan. 10 frank. (v zlatu), Pavšler Jož. 5 gl., Zupan Jož. 5 gl., Volc Juri 5 gl., Poklukar Jan. 10 gl. sr., Hillmayer Jož. 1 gl., Jarc Ant. 5 gld., Velkaverh Kašpar 5 gl., Meršol Matej 5 gl., Leben Matija 5 gld., Semen Jan. 1 gl., Klofutar Lenard 5 gl., Čebašek And. 5 gl., Vončina Leon 5 gld., Zamejic And. 5 gld., Hočevnar Jož. 5 gl., Pavker Henrik 10 gl., Bogoslovci 19 gl., 26 kr. v pap. in 8 gl. 31 kr. srb., Gogala Jan., 5 gl., Gnezda Jan. 2 gl., Zupan Tomaž 1 dol. v zlat., Heidrih Karol 5 gl., Urh Peter 4 gl., Križnar Frid. 1 gl., Klun Karol 1 gl., Köstl Gust. 5 gl., O. S. P. 3 gl., Rozman Jan. 3 gld., Gostiša Jan. 2 gl. sr., Tomazin Jan. 1 gl., Hočevnar Mat. 1 cesarski zlat., Tomec Mart. 5 gl., Karun Fr. 3 gl., Jeran Luka 5 gl., Sterbenec Jož. 1 gl., Potočnik Mih. 2 gl., Smrekar Jož. 2 gl., Flis Jan. 1 gl., Legat Karol 5 gl., Lesar Ant. 2 gl., Marn Jož. 3 gl., Peternel Mih. 1 cesar. zlat. — Rasp Blaž 1 gl., Sefran Fr. 1 gl. sr., J. Mergole 2 dvajset. sr., Jesenko Marija 2 gl. 10 kr. sr., Franca, Lenka, Marijana, Urša 3 gl., 70 kr. sr., Cila 30 kr., Žakelj Marija 30 kr., neimenovana 2 gld., R. H. 10 gl. sr., Hradecky Karol 10 gl., M. M. 5 gl., J. Vozel 5 gl., Jovana in Marija Mahkot 50 gld., Nep. Jeraj 10 gld., neimenovana 30 kr., Martinak Ana 1 gl., Globočnik Karolina 1 gl., Melcer Viktorija 5 gld., Bučar Terezija 5 gold. —

Za sv. Očeta. Marijna družba v Loki daruje s svojim voditeljem vred sv. Očetu Piju IX 30 gld. avstr. v. in 9 gld. v srebru, ter jih prosi sv. blagoslova za zadnjo uro. — V pomoč ranjenih vojakov sv. Očetov g. d. F. K. 3 terdnjake t. j. 6 gold. 12 kr. st. den. s pristavkom: „Vexilla Regis prodeunt, — Fulget Crucis mysterium. In hoc spes nostra!“ — G. M. M. 1 gold. in dvajsetico v sr. s premislikom: „Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania?“ — „O sv. Oče! blagoslovite svojega sina in vso njegovo deržino.“ 2 gl. a. v. — „Sv. Očetu ali za njegove ranjene vojake iz st. J. pod K. 3 gld., 1 dvajset. in 1 za 25 kr. sr.

Pogovori z gg. dopisovalci.

Gg. G. v. G. in —1— v M.: S serčno hvalo prejeli, pa za to pot prepozno. — G. Ant. B.: Oddali odpravnistvu. — G. J. B. v M.: Naročeno do kon. majn. 1868. — G. S. Za zdaj je bilo prep.